



ИЛИНДЕН



ВЕСНИК НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ - ТИРАНА

Јас го разбираам светот единствено како поле за културен натпревар меѓу народите - ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

ГОДИНА XII БРОЈ 60

ТИРАНА - АЛБАНИЈА

www.vesnik-ilinden.com

ISSN 2522-4514

ОКТОМВРИ/ДЕКЕМВРИ 2023 ГОДИНА

Во овој број

Страница 2

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА, НИКОЛА ГУРЃАЈ ОСТВАРИ СРЕДБИ СО ПРЕСТАВНИЦИ НА СЛОВЕНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ВО ЕВРОПА

ИСТОРИСКИ ДЕН ЗА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА: МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ЗА ПРВПАТ ВО ОФИЦИЈАЛЕН ДОКУМЕНТ НА ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ

Страница 3

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА, ГУРЃАЈ УЧЕСТВУВА НА 67 КОНГРЕСОТ НА ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ ВО ПЕЧ, УНГАРИЈА

МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА СО СВОЈ ШТАНД НА КОНГРЕСОТ НА ФУЕН ВО ПЕЧ, УНГАРИЈА

Страница 4

ТРАДИЦИОНАЛНОТО МАКЕДОНСКО ЈАДЕЊЕ „ГРАШАЛНИК“ ОД ГОЛО БРДО НА КАЛЕНДАРТОТ ЗА 2024 НА ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ

МИНИСТЕР ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА ЌЕ БИДЕ АРБЈАН МАЗНИКУ ПОТЭКНУВА ОД ВРНИЦА, ОБЛАСТА ГОЛО БРДО

ФАТРИ ФЕТАХУ: ГОРД СУМ ОД ТОА ШТО СУМ-МАКЕДОНЕЦ, БУГАРИЈА ДА ПРЕСТАНЕ ДА БАРА НАЦИЈА И НАРОД ТАМУ КАДЕ ШТО НЕМА

Страница 5

ПРОМОЦИЈА НА ПРВИОТ ТОМ „СОБРАНИ ДЕЛА“ НА СПАСЕ МАЗЕНКОВСКИ

МАКЕДОНЕЦОТ, ЈОВАН ШКМБИ СТАНА СОВЕТНИК ВО СОВЕТОТ НА ОПШТИНА ПОГРАДЕЦ

Страница 6

КОН ВРУТОКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ НАРОДНИ ЗБОРОВИ

Страница 7

ПОЗНАТА МАКЕДОНСКА ПЕЈАЧКА И МУЗИЧАРКА АНДРИЈАНА ЈАНЕВСКА ОДБРАНИ ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА НА ТЕМА „МАКЕДОНСКОТО ТРАДИЦИОНАЛНО НАРОДНО ПЕЕЊЕ ВО: МАЛА ПРЕСПА, ГОЛО БРДО И ГОРА“

ВО ПОСЕТА НА БИГОРСКИ МАНАСТИР ВЕРНИЦИ ОД ТИРАНА, ПРЕДВОДЕНИ ОД ОТЕЦ ИЛИЈА МАЗНИКУ

Страница 8

„НОВА МАКЕДОНИЈА“ ИНТЕРВЈУ СО НИКОЛА ГУРЃАЈ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ ТИРАНА

Страница 11

ФИЛМОТ „КАЈМАК“ НА МАНЧЕВСКИ ЈА ОСВОИ НАГРАДАТА НА ПУБЛИКАТА НА ФИЛМСКИОТ ФЕСТИВАЛ ВО ТИРАНА

ЛУБИЛЕЈНО ИЗДАНИЕ БРОЈ

60

VOTIMI JUBILE NUMËR



ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА, НИКОЛА ЃУРЃАЈ ОСТВАРИ СРЕДБИ СО ПРЕСТАВНИЦИ НА СЛОВЕНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ВО ЕВРОПА



Претседателот на македонското друштво “Илинден”-Тирана, Никола Ѓурѓај учествуваше на 26-тиот семинар на работната група на словенските малцинства во Европа при ФУЕН, што се одржа од 19-ти до 22-ри октомври 2023 година во Загреб, Хрватска, што е најголемиот собир на словенските малцинства во Европа. На семинарот присуствуваа 13 различни малцинства од 11 земји од организации кои се членки на работната група на словенските малцинства во Европа (АГСМ) при ФУЕН од дванаесет европски земји. Домаќин на семинарот беше Националниот совет на Србите во Хрватска. Покрај другите, во неговата работа учествуваше и претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Ѓурѓај. Она што беше исклучително позитивно за

Македонците во Република Албанија беше фактот што брошурата на работната група на словенските малцинства (АГСМ) при ФУЕН за првпат се објави и на македонски јазик. Таа ја презентира “Положбата на Македонците во Албанија и положбата на Македонско друштво “Илинден”-Тирана и проблемите што ги застегат Македонците во Република Албанија за по широка јавност”. Претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Ѓурѓај за време на семинарот освари средби со новиот избран Претседателот на работната група г-дин Хартмут Липнер и г-дин Матиц Гермовшек Жнидаршич, координаторот на работна група на словенски малцинства (АГСМ), г-дин Милан Врга градоначалник на Општина Гвозд, г-ѓа Ирина Ангеловска, председателка на Советот на Македонското национално малцинство за Град Загреб, г-ѓа Ивана Брезовец професорката по македонски јазик од Прва гимназија во Загреб и активистка на Македонско национално малцинство во Хрватска.

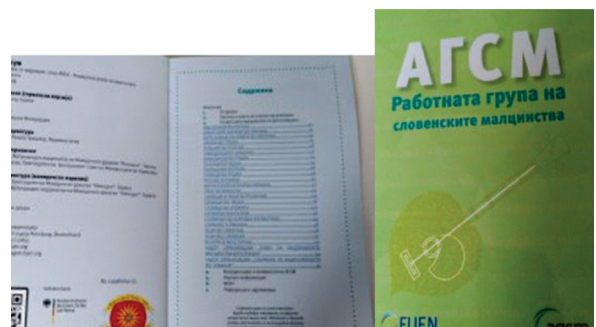
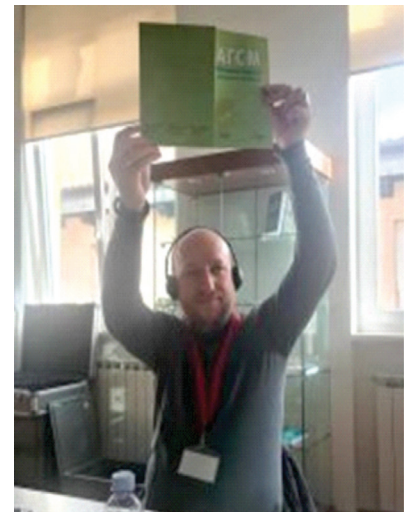
ИСТОРИСКИ ДЕН ЗА МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА: МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ЗА ПРВПАТ ВО ОФИЦИЈАЛЕН ДОКУМЕНТ НА ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ

Федералната унија на европските националности, ФУЕН, за првпат објави документ на македонски јазик. Ова е историски ден за Македонците во Република Албанија.

„Чувствувам огромно задоволство и радост што брошурата на работната група на словенските малцинства (АГСМ) при ФУЕН за првпат се објавува и на македонски јазик“, информираше Никола Ѓурѓај, претседател на Македонското друштво “Илинден”-Тирана. Брошурата содржи информации за 28 малцинства во Европа, меѓу кои се наоѓаат и информации за Македонците во Република Албанија и Република Грција. Ѓурѓај вели дека првото издание на германска јазик од оваа брошура е отпечатено во декември 2019 година. Брошурата е на пет јазици, а сега и на македонски јазик и првапат на кирилично писмо. Преводот на брошурата од германски на македонски јазик е на Лизбет Ѓурѓај, меѓународен координатор на Македонско друштво “Илинден”-Тирана и Роберт Кленкоски, претседател на Централниот совет на Македонците во Германија. За лектурата и коректурата на македонското издание се погрижија Никола Ѓурѓај и Лизбет Ѓурѓај. Според Ѓурѓај, работната група на словенските малцинства (АГСМ) ги реализира идејното решение, техничкото обликување и печатењето на Брошурата.

„Воедно, за нас, како Македонци од Република Албанија многу значи, што ова, исклучително важно издание на ФУЕН ќе добие и онлајн верзија која ќе биде достапна до многу поголем број на заинтересирани лица за проблемите и состојбите со националните малцинства во Европа“, посочува Ѓурѓај.

Македонско друштво “Илинден”-Тирана учествуваше на четиридневниот 26. семинар на работната група на словенските малцинства при ФУЕН што се одржува во Загреб, Хрватска. Македонско друштво “Илинден”-Тирана е член на ФУЕН од 16 мај 2015 година и е дел од работната група на словенските малцинства.



ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО "ИЛИНДЕН"-ТИРАНА, ЃУРЃАЈ УЧЕСТВУВА НА 67 КОНГРЕСОТ НА ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИ НАЦИОНАЛНОСТИ ВО ПЕЧ, УНГАРИЈА



Претседателот на Македонското друштво "Илинден"-Тирана, Никола Ѓурѓај учествуваше на Конгресот на Федералната унија на европски националности (ФУЕН), што се одржаи во Печ, Унгарија од 7 до 10 септември 2023 година. Присутни беа околу 200 учесници од 26 земји и 50 организации членки на ФУЕН ќе разменат мислења за актуелните случувања во политиката на малцинствата.

„Кулите на катедралата, земјоделството, реките, виното и секако градот на многу малцинства се она што го карактеризира градот Печ, каде што се одржа нашиот 67-ми конгрес на Федералната унија на европски националности“, стои во информацијата на ФУЕН. Домаќин оваа година беше Националната самоуправа на унгарските Германци. „За нас е

големо задоволство да бидеме домаќини како место – по втор пат од 2008 година – и во исто време оваа обврска што ја сфаќавме многу сериозно“ рече Иболја Хок-Енгландер, претседателка на организацијата домаќин. Печ со право може да се смета за достојна позадина за конгресот, бидејќи во него покрај Унгарците живеат различни националности Ерменци, Германци, Грци, Хрвати, Полјаци, Роми, Романци, Рутени, Срби и Украинци. „Настанот е добра можност за Германците да го претстават својот пат од времето на Конгресот во 1991 година во Будимпешта и да нѝ го претстават нивниот живот и институции во заедницата“, рече претседателот на ФУЕН, Лорант Винче. Програмата вклучуваше теми како што се заштитата на малцинствата во ЕУ, улогата на малцинствата и ФУЕН во демократските општества и можностите за културна автономија. За време на сесиите на работните групи, учесниците имаа можност да се сретнат и со претставници на другите националности кои живеат во Унгарија, па дури и да посетат некои од нивните културни и образовни институции во градот домаќин. На 9 септември се одржа Собрание на делегати на кое се разгледуваше сработеното во изминатата година, се гласаа резолуции и апликации за членство и се расправаше за идните планови. Предвидени се и годишни состаноци на работните групи на ФУЕН. Македонското друштвото "Илинден"-Тирана член е на ФУЕН е од 16 мај 2015 година и е дел од работната група на словенските малцинства. Во овој период редовно учествува на Конгреси и други активности, а по предлог на друштвото усвоена е и Резолуција за положбата на македонското малцинство во Република Албанија.

МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО "ИЛИНДЕН"-ТИРАНА СО СВОЈ ШТАНД НА КОНГРЕСОТ НА ФУЕН ВО ПЕЧ, УНГАРИЈА

Македонското друштво "Илинден"-Тирана со свој штанд се претстави на 67. Конгрес на Федералната унија на европските националности (ФУЕН) што се одржува во унгарскиот град Печ. Во рамки на активностите на овој значаен собир, со свој штанд се претстави и нашето друштво. Имаме пропаганден материјал на кој се претставени македонските носии, убавините на областите каде што живеат Македонците, како и примероци од единствениот весник на македонски јазик „Илинден“. Искрен да бидам побуди голем интерес кај учесниците, кои го посетија во голем број, изјави за Македонски весник "Илинден" Никола Ѓурѓај, претседател на друштвото.

Ѓурѓај, кој учествува на Конгресот, што почна пред два дена, додава дека посебно место на штандот бил отстапен за примероците од фото албумот „Народни носии



на македонското национално малцинство во Република Албанија“, што неодамна беше промовиран во Тирана. Според него и претставниците на другите малцинствата од Европа, на свои штандови се претставиле со пропаганден материјал. Македонското друштвото "Илинден"-Тирана член на ФУЕН е од 16 мај 2015 година и е дел од работната група на словенските малцинства. Во овој период редовно учествува на конгреси и други активности, а по предлог на друштвото усвоени се и Резолуции за правата на македонското малцинство во Албанија.





ТРАДИЦИОНАЛНОТО МАКЕДОНСКО ЈАДЕЊЕ „ГРАШАЛНИК“ ОД ГОЛО БРДО НА КАЛЕНДАРОТ ЗА 2024 НА ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ



Посебна чест ни е што во календарот за 2024 на кој на секој месец поставено е традиционално јадење на малцинствата, а за месец февруари е традиционалното македонско јадење „грашалник“ од областа Голо Брдо. Исто така има и информации за македонско друштво „Илинден“ и за Македонците во Албанија, изјави за МИА, Никола Ѓурѓај, претседател на друштвото. Ова, според него, е од големо значење за Македонците во Албанија бидејќи примероци од календарот биле распределени на повеќе од 200 учесници на 67. Конгрес на ФУЕН, што се одржува на почетокот на овој месец во унгарскиот град Печ. Примероци од календарот ќе добие и секој поединец или делегација која ќе го посети седиштето на ФУЕН, но ќе биде дониран и на средбите кои

раководството ќе ги има низ земјите на Европа.

„Ова е прв пат во годишен календар да има се презентира македонска особеност, карактеристика или јадење на Македонците од Република Албанија, што искрено е голем успех на нашето друштво и голема промоција за Македонците од Република Албанија низ цела Европа. Во Унијата членуваат 110 организации на малцинствата од 36 европски земји“, посочи Ѓурѓај.

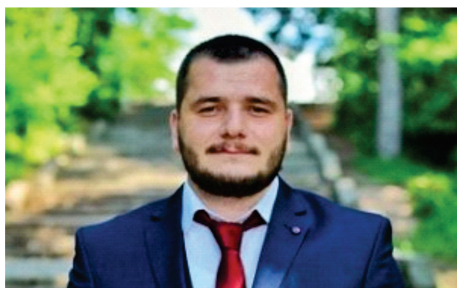
Според него, грашалник (пита со грав) е специјалитет кој со векови го подготвуваат македонските жени во областа Голо Брдо. Друштвото Илинден се претстави со свој штанд на кој имаше пропаганден материјал со македонските носии, убавините на областите каде што живеат Македонците, како и примероци од единствениот весник на македонски јазик Илинден. Посебно место на штандот бил отстапен за примероците од фото албумот „Народни носии на македонското национално малцинство во Република Албанија“, што неодамна беше промовиран во Тирана. Македонското друштво „Илинден“-Тирана е член на ФУЕН од 16 мај 2015 година и е дел од работната група на словенските малцинства.

МИНИСТЕР ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА ЌЕ БИДЕ АРБЈАН МАЗНИКУ ПОТЕКНУВА ОД ВРНИЦА, ОБЛАСТА ГОЛО БРДО



Премиерот и лидер на Социјалистичката партија, Еди Рама, на денешното партиско собрание соопшти за реконструкција на владиниот кабинет, а целосно е сменет и Секретаријатот на партијата. Рама најави и формирање на министер за локална самоуправа каде прв човек ќе биде Арбјан Мазнику, актуелен заменик градоначалник на Тирана, Македонец чиј татко потекнува од село Врница, областа Голо Брдо. Ова не му е прва висока функција беше заменик министер во Министерството за образование и спорт и заменик градоначалник на Тирана.

ФАТРИ ФЕТАХУ: ГОРД СУМ ОД ТОА ШТО СУМ-МАКЕДОНЕЦ, БУГАРИЈА ДА ПРЕСТАНЕ ДА БАРА НАЦИЈА И НАРОД ТАМУ КАДЕ ШТО НЕМА



Горд сум од тоа што сум и што преставувам-Македонец. Не се срамам и не се кријам, тоа јавно и јасно сум го кажувал и го кажувам. Тоа во нас го всадило нашите родители а нивните и како светост го пренесуваме од генерација на генерација, изјави за Македонски весник Илинден, Фатри Фетаху, дипломиран економист, жител на село Требиште, областа Голо Брдо.

Фетаху, кој е познат активист за правата на Македонците и претседател на огранокот за Голо Брдо на македонското друштво „Илинден“- Тирана во име на жителите на областа порачува дека е „време да се каже доста на провокациите и притисоците од страна на Република Бугарија и да престане да бара нација и народ таму

каде што нема“. Ја повикуваме Бугарија да не ја злоупотребува тешката економска позиција на регионот населен со чисто етнички Македонци, што не и доликува на една држава која е земја членка на ЕУ.



Делат пасоши и уценуваат Македонците да се попишат Бугари. Ја прашуваме Бугарија што ќе делеше и со што ќе уценуваше доколку Албанија или Македонија беа членки на ЕУ? Да им кажеме: нема што да нудат, револтирано нагласува Фетаху. Гордо, вели тој, не само јас туку и сите ние кажуваме дека сме Македонци. Ние сме Македонци, сме биле Македонци и ќе останеме Македонци, порачува Фетаху во име на жителите на Голо Брдо. До падот на тоталитарниот режим, во 22 населени места во областа населението броело над 35 илјади Македонци од двете конфесии, иако, додава, никогаш не се делат по верска основа, едноставно кажуваат Македонци, како и мал процент Албанци, но поради миграцијата денеска има помалку од 10 илјади жители./Вера Тодоровска

ПРОМОЦИЈА НА ПРВИОТ ТОМ “СОБРАНИ ДЕЛА” НА СПАСЕ МАЗЕНКОВСКИ



Македонска алијанса за европска интеграција, по повод 70 години од раѓањето на Спасе Мазенковски и 11 Октомври – Денот на востанието на Македонскиот народ, во своите простории во Пустец организира промоција на првиот том “Собрани дела” на Спасе Мазенковски кои за првпат се објавуваат на македонски јазик. Издавач на книгата е печатницата “Менора”, а промотор на книгата беше проф.д-р Катерина Тодороска. Пригодни обраќања на промоцијата за животот и делото на Спасе Мазенковски имаа ќерката на Спасе Мазенковски – Елеонора Мазенковска Стојан, претседателот на Македонската партија во Албанија Васил Стерјовски, градоначалникот на општина Пустец Пали

Колефски, уредникот на Македонското радио во Австралија “Трипати зет” Ицо Најдоски, поранешниот градоначалник на општина Пустец Едмонд Темелко, претседателот на Светскиот Македонски Конгрес Тодор Петров, новинарот Кирил Добрушевски од Битола и советникот во општина Пустец Ефтим Митревски. Сите говорници евоцираа спомени од животот на Спасе Мазенковски и неговите дела. Ќерката на покојниот Спасе Мазенковски, Елеонора Мазенковска Стојан изрази благодарност до проф.д-р Катерина Тодороска, која прифатила да ги обработи и објави ракописите од необјавените дела на Спасе Мазенковски. Проф.д-р Катерина Тодороска информира дека за очекување се и наредни томови од ракописите на Спасе Мазенковски кои ќе се објават дополнително, за што јавноста ќе биде благовремено известена. На промоцијата присуствуваа и парохискиот свештеник во Пустец отец Алекс Темелко и претседателот на Матицата на иселениците од Македонија Иван Петрески.

Присутните ја прифатија иницијативата за организирање традиционална годишна Културна манифестација која би се организирала секоја година во Пустец, со литературни читања од делата на Спасе Мазенковски и Стерјо Спасе. Делегација од организаторите на промоцијата положија свежо цвеќе и запалија свеќи на гробот на Спасе Мазенковски во неговото родно место Леска, и ја посетија неговата сопруга Наташа Мазенковска и се задржаа во разговор со неа.

МАКЕДОНЕЦОТ, ЈОВАН ШКМБИ СТАНА СОВЕТНИК ВО СОВЕТОТ НА ОПШТИНА ПОГРАДЕЦ



Централната изборна комисија денеска разгледала повеќе прашања од нејзина надлежност во тие рамки и пополнувањето на испразнети места во советите на неколку општини, меѓу нив и Поградец. На локалните избори што се одржа на 14 мај годинава МАЕИ беше во коалиција со Социјалистичка партија и свои кандидати имаше на листата на социјалистите, освен за општина Пустец каде настапи самостојно, но го поддржа кандидатот за градоначалник.

Јован Шкмби е роден на 28 јануари 1954 година во село Церје, Мала Преспа, од родители Филип и Тодора Шкмби. Има завршено студии на Земјоделскиот универзитет во Тирана во 1977 година. Работел како главен специјалист зооветеринар на задругата Стравај, округ Либражд, директор на претпријатието на пасиштата во Либражд. Од 1993 година, денес работи приватно на негова фирма “ОНИ” со центар во Либражд. Во 1993 година беше формирана секција на Македонско друштво “Преспа” во Поградец кое се однесувало на цела општина. Шкмби бил избран за претседарел на секцијата на Друштвото, кое го

води до денес. Веднаш после формирањето на македонска партија именувана Македонска Аleanса за Европска Интеграција во 2005 година бил избран за претседател на Партијата МАЕИ за Поградец, на која функција бил до 2014 година. Активен член бил на Управниот комитет на Друштвото „Преспа“ Албанија, исто така и член на Управниот комитет на МАЕИ. На 26 јуни 2015 победил на локалните избори и станал советник во Советот на општина Поградец во име на партијата МАЕИ секција Поградец, со 4 годишен мандат. Со оглед на неговото македонско потекло, се бори за што е можно поголема застапеност на Македонците во сите нивоа на управување на општинско ниво. Живее во град Поградец, женет со Нада Шкмби, татко на три деца.



КОН ВРУТОКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ НАРОДНИ ЗБОРОВИ



Македонскиот јазик до петтата деценија од XX век, кога е извршена кодификацијата на современиот македонски јазик, опстојувал, главно, на дијалектно рамниште, развивајќи се спонтано на сите јазични нивоа, а, особено, на лексичко поле. Оттука, помеѓу другото, се јавуваат многу дијалектни лексички разновидности, коишто со својата изворност го откриваат творечкиот потенцијал на народниот гениј на јазичен план. Своевиден чувар на македонскиот јазик во текот на вековите се и народните умотворби, особено народните песни, во кои прибежиште наоѓале нашите предци, заштитувајќи го македонското духовно богатство. Во народната песна анонимниот

творец го вградил духот на колективот, во кој се одразени мислите и емоциите, желбите, надежите, радостите и страдањата на луѓето во текот на историјата. Но тоа ќе паднело во заборава, доколку немало народни песнопойци и песнопойки, кои не само што ѝ дале живот на песната туку и ја овековечиле. Меѓу големите број даровити песнопойки е и Николина Спасе од Преспа под Албанија, чии песни ги спасил од заборава нејзиниот сопруг Стерјо Спасе, еден од најпознатите албански писатели од македонско потекло, запишувајќи ги во оригинал и преведувајќи ги на албански јазик.

Нашето внимание го посветуваме на македонските народни зборови во песните на Николина Спасе, при што во опширен напис ги приведуваме оние зборови, коишто побудуваат интерес по некоја своја карактеристика. Притоа, употребените зборови во зборникот „Македонски народни песни (Мала Преспа)“ со нивните значења ги наведуваме во контексти со што се доловува нивното значење. Освен тоа, народните зборови ги проверуваме во македонските лексикографски трудови „Речник на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања“ и „Толковен речник на македонскиот јазик“ од гледна точка на нивната застапеност и од аспект на нивното значење.

Имено, дел од ексцерпираниите зборови од Зборникот на Николина Спасе, како што се: бас, батиса, брак, броди (се), вали, завали, зенгин, из, издуми, калеса, кашлица, кова, крз, крла, ламбада, лепо, лита, мисур, муле, опален, опали, опет, опули (се), пампур, пули (се), пупале, ропа, рудица, скорен, скорне, строј, трумбук, курдија, урва, фара, циронка, чултар, чултарче и шутка се регистрирани со соодветно значење во „Речникот на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања“, а дел од нив, како што се: бара, греди, довлед, кладенец, рој, ука и штука (се) се протолкувани со други значења.

Во „Речникот на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања“ не се регистрирани фонетските разновидности на зборовите: долома и донома, кофил, отлитне, приропа, тнок, чклеме и шенва, се ниту зборообразувачките разновидности на зборовите: габриче, гушарче, колар, мисер, наурва, облак, репкан, кедар, чомаџе и шегун, шегунче, а воопшто не се регистрирани зборовите: боздолак (боздолок), инџик, кавтица, кусаж, низам, огул, омјадисва, осол, поднизок, позбор, попитан, посмазма, сендра, синжиле, смери, стропин, челина и шќепе.

Слична е состојбата и во „Толковниот речник на македонскиот јазик“ со таа разлика што во него бројот на незабележаните зборови е поголем.

Треба да се одбележи фактот што значителен број ексцерпирани зборови од Зборникот во лексикографските трудови се означени како дијалектизми, како архаизми или како разговорни.

Од наведените народни зборови може да се констатира дека дел од нив се помалку познати, додека други зборови се јавуваат во фонетски или во зборообразувачки разновидности, а некои зборови се среќаваат со ново значење или, пак, воопшто не се познати.

Останува впечатокот дека народните зборови претставуваат врток за богатење на македонскиот стандарден јазик. Во тој поглед треба да се спомене една од основните поставки од кои поаѓа Крсте Мисирков во врска со македонскиот стандарден јазик. Имено, освен определбата за таканаречените централни македонски говори за основа на македонскиот стандарден јазик, Крсте Мисирков се залагал за „фонетичниот праопис со употребените во таа книга писмени знакови и со мали отстапки на етимологијата и речничниот материјал да иет собраин'е от сите македонски наречија“. Песните од зборникот „Македонски народни песни (Мала Преспа)“ на долнопреспанскиот говор, периферен говор од западното наречје, со ексцерпираниите народни зборови недвосмислено го потврдуваат споменатиот постулат на македонскиот славист, кодификатор на македонскиот стандарден јазик и правопис, прв национален филолог, историчар, етнограф, фолклорист, револуционер и публицист Крсте Мисирков, чија визија ја оживотвори во стварноста по Втората светска војна филологот, поет и универзитетски професор академик Блаже Конески.

На крајот, не треба да се изуми фактот дека македонската народна песна останала препознатливиот признак за јазикот и за етничката припадност на нејзините носители.

Васил Дрвошанов



ПОЗНАТА МАКЕДОНСКА ПЕЈАЧКА И МУЗИЧАРКА АНДРИЈАНА ЈАНЕВСКА ОДБРАНИ ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА НА ТЕМА „МАКЕДОНСКОТО ТРАДИЦИОНАЛНО НАРОДНО ПЕЕЊЕ ВО: МАЛА ПРЕСПА, ГОЛО БРДО И ГОРА“



На 20 ноември 2023 година во Институт за фолклор “Марко Цепенков” на Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје, беше успешно одбранета докторска дисертација на тема „Македонското традиционално народно пеење во: Мала Преспа, Голо Брдо и Гора“ од кандидатот м-р Андријана Јаневска. Ваквата вест за нас, Македонците во Албанија е особено значајна бидејќи се намалува просторот за фалсификување на нашата, македонска народна песна. Во овој докторат се опфатени неколку многу важни теми за Македонците во Албанија, а започнува со стандардниот вовед за запознавање на читателите со темата која се обработува. Потоа, д-р Јаневска се задржува на географско-историските и демографско-социополитички особености во регионите Мала Преспа, Голо Брдо и Гора. Покрај тоа, дава и осврт врз досегашните проучувања на музичкиот фолклор на Македонците, потоа обредите и обредно

пејачките жанрови кои се поделени на календарски обредни песни, песни од животниот циклус, ороводни песни, лирски песни, печалбарски песни и балади. Кон сето тоа, се обработува и тема за традиционалните музички инструменти кои Македонците ги користат при изведбата на македонските народни песни, потоа современата состојба на македонскиот музички фолклор во Мала Преспа, Голо Брдо и Гора, претставени се фолклорни манифестации, собири и фестивали, како и медиумското претставување на традиционалните пејачки форми кај Македонците во трите области.

Особено значаен дел во докторскиот труд на д-р Андријана Јаневска претставува делот во кој ги обработува структурно-композициските законитости на македонските народни песни преку метроритмичката компонента на песните, како и со обработка на мелодиско-созвучната компонента во македонските народни песни во Мала Преспа, Голо Брдо и Гора.

Од исклучително значење за македонската традиција во Мала Преспа, Голо Брдо и Гора во докторатот на д-р Јаневска претсавуваат прилозите во кои се наоѓаат:

1. Напеви и поетски текстови во традиционалното народно пеење на Македонците од Мала Преспа, Голо Брдо и Гора;
2. Дијалектни текстови во Мала Преспа, Голо Брдо и Гора;
3. Речник на помалку познати зборови и дејалектизми во текстовите;
4. Регистри;
5. Илустрации.

Без намера да правиме детална анализа или рецензија на докторскиот труд на д-р Андријана Јаневска, нам, на Македонците во Албанија ни претставува особена чест што еден македонски научник ја документираше и ја обработи македонската народна песна која со векови се пренесува од колено на колено во македонските средини во Албанија.

Во својата ФБ страна д-р Јаневска напиша: Голема благодарност до комисијата во состав: проф. д-р Лидија Стојановиќ-Лафазановска, проф. д-р Стефанија Лешкова-Зеленовска, проф. д-р Весна Петреска и проф. д-р Горанчо Ангелов. Секако, најголема благодарност и’ должам на проф. д-р Родна Велицковска која како мој ментор ме водеше низ процесот на создавање на овој труд, на кој му посветив девет години љубов, внимание и работа. И’ благодарам на проф. д-р Катерина Тодороска која ми ја разгоре љубовта кон историјата на Македонија и ми даде идеја да го проучувам македонскиот фолклор во Албанија. Му благодарам и на Никола Ѓурѓај кој ме запозна со многу информатори, пејачи и раскажувачи кои со своето учество придонесоа да се зачува од заборава македонскиот фолклор! Моите истражувања покажаа дека Македонците од овие региони никогаш не ги напуштило чувството за песната, јазикот, припадноста и идентитетот! Имајќи предвид дека до сега нема вакво истражување за македонската народна песна во Албанија, овој труд е бесценет за нашите сожителите. Македонски весник “Илинден” честитаме на д-р Андријана Јаневска за постигнатиот успех со кој ги направи горди сите Македонци во Република Албанија и му посакуваме уште многу успеси на приватно и професионално поле и упатуваме молба за поскоро објавување на книга со која Македонците во Албанија ќе се гордеат.

ВО ПОСЕТА НА БИГОРСКИ МАНАСТИР ВЕРНИЦИ ОД ТИРАНА, ПРЕДВОДЕНИ ОД ОТЕЦ ИЛИЈА МАЗНИКУ

Во овој празничен ден, кога православната Црква со љубов го чествува споменот на Светецот на љубовта, Преподобниот Порфириј Нов Кавсокаливит, во духот на заедничарењето во љубовта Христова, Бигорската Свештена Обител беше почестена со посетата на триесетина млади православни богољубиви души од Тирана, Албанија. Овие благочестиви поклоници, жедни за преслатката наука Христова, пристапиле кон



ова поклонение со огромна желба да се сретнат и да поразговараат со нашиот Старец, Епископот Антаниски г. Партениј, за кого, според нивното сведоштво, со духовна наслада слушале и читале, па посакале и лично да го запознаат. Притоа, тие направија таков подвиг, што патувале скоро цела ноќ, за да стасаат на утринското богослужение. Ваквите нивни ревност и копнеж по Христа, Старецот ги пресретна со отворено татковско срце, така што ги пречека со големо достоинство и радост. Прво, во сечесниот храм на Чесниот Претеча, а потем и во гостоприемната одаја. На групата, предводена од благоговејниот презвитер о. Илија



Мазнику, повеќегодишен пријател на Старецот и на Бигорски, најнапред им беше раскажана историјата на Манастирот и на Светињите во него, а по трпезата на љубовта, во гостинската соба им беше приредена обилна духовна гозба. На младите Христијани од Тирана, Владиката г. Партениј, од своето сочувствително родителско срце, им излеа вдохновени зборови на мудрост, утеха и поучение, како тивки води на спокојот



за ожеднетите патници низ пустината на овој свет. Потоа тие имаа можност и лично да поразговараат со Старецот и да го прашаат за разни теми од духовниот живот. Од своја страна, благодарни за срдечниот прием и со озарени лица, тие му подарија на нашиот Игумен дарови од љубовта на нивните срца, меѓу кои и негов портрет со Манастирот во позадина. Возрадувани и возвишени во духот, поклониците, со благослов на Старецот, се упатија кон Бигорската азбучна библиотека, каде што беа запознаени со содржините на книжниот фонд. Оттука, тие го продолжија своето поклонение кон Обителта на Свети Георгиј Победоносец во Рајчица, а оттаму – во светителородниот Охрид.

“НОВА МАКЕДОНИЈА“ ИНТЕРВЈУ СО НИКОЛА ЃУРЃАЈ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН“-ТИРАНА



Никола Ѓурѓај е еден од најангажираните активисти за подобрување и остварување на малцинските права на Македонците во Република Албанија. Тој е политички аналитичар и главен уредник на единствениот печатен медиум на македонски јазик во Албанија, весникот „Илинден“, но и претседател на македонското друштво “Илинден“ со седиште во Тирана, кое постои од 2009 година и кое има разграноци и во Голо Брдо. Со Ѓурѓај разговаравме за проблемите со кои се соочуваат Македонците во соседна Албанија, но и за тоа какви чекори се преземаат за нивно надминување

Годинава се навршуваат четиринаесет години од формирањето на македонското друштво “Илинден“-Тирана. Како дојдовте на идејата за формирање на друштвото и што е неговата цел?

Идејата за формирање на македонското друштво “Илинден“-Тирана дојде од неколкумина млади Македонци, а целта беше поинакво дејствување од дотогаш практикуваното, за заштита и афирмација на македонското национално малцинство во Република Албанија. Еве, 14 години од

формирањето, „Илинден“ се бори за заштита на правата на Македонците во Република Албанија, но и за афирмација на македонскиот етнички, јазичен, културен, верски, историски и државен идентитет на Македонците во Република Албанија. Во изминатите четиринаесет години како претседател, заедно со моите соработници, имав можност да остварам голем број работни и официјални средби со приватни, политички и општествени фактори. Се среќававме и соработувавме со владини и невладини институции како во Република Албанија, така и во матичната држава Македонија. Не помалку активно работевме на развивање соработка со меѓународни организации. При сите средби со претставниците на државните институции во Албанија, во матичната држава Македонија и во европските институции ја користевме секоја пригода да размениме мислења за важни прашања за унапредувањето на положбата



и правата на македонското национално малцинство во Албанија. Иако не секогаш наоѓаме заедничко или задоволително решение за одреден проблем, сепак должна благодарност им искажувам на сите државни институции во Албанија, Македонија и низ светот.

Сметам дека е потребно да истакнам дека македонското друштво "Илинден"-Тирана е првото друштво од Република Албанија формирано од малцинствата и од сите македонски друштва низ Европа, кое е рамноправен член на Федералната унија на европските националности (ФУЕН) од 16 мај 2015 година и е дел од Работната група на словенските малцинства при ФУЕН. Како активен партиципиент во ФУЕН, членови на друштвото досега учествуваа на сите конгреси и поднесуваа резолуции, што придонесува "Илинден"-Тирана да биде силен глас на македонското национално малцинство од Албанија. Во ова пригода сакам да упатам посебна благодарност до сите што помогнаа во неговиот 14-годишен растеж.

Како што рековте, македонското друштво "Илинден"-Тирана е член ФУЕН. Зошто решивте да членувате во оваа меѓународна организација?

Ние сме примени за рамноправен член на ФУЕН на конгресот што се одржа на 15.5.2015 година во Комотини, Грција, и сме дел од Работната група на словенските малцинства при Унијата. Тој состанок беше во организација на Федерацијата на западнотракиски Турци во Европа, потоа Здружението на дипломирани студенти на Западна Тракија и Партијата за пријателство, еднаквост, мир. Ние решивме да станеме член бидејќи ФУЕН е една од најголемите организации во Европа што ги штитат националните и автохтоните малцинства во државите низ Европа. На сите конгреси македонското друштво „Илинден“-Тирана поднесува резолуции, чија содржина и намера се подобрување на животот на Македонците во Албанија, и сите се усвојувани од страна на Федералната унија на европските националности (ФУЕН). Истите тие се пратени до сите меѓународни институции што се поврзани со малцинските проблеми, како и во државните институции во Република Албанија и меѓународни институции.

Во функција на рамноправен член во ФУЕН и како дел од Работната група на словенските малцинства во Европа, активно го отвораме прашањето за Македонците во Албанија на меѓународната сцена. Во оваа пригода упатуваме искрена благодарност до Федералната унија на европските националности за соработката и разбирањето покажано за интересите на македонското малцинство во Република Албанија.

Каква е положбата на македонското малцинство во Албанија, со кои проблеми се соочува?

Секогаш постојат проблеми, почнувајќи од економски, социјални и серија други проблеми. Слободно можеме да кажеме дека за Македонците во Република Албанија најголем проблем е немањето право на образование на македонски мајчин јазик во областите Голо Брдо и Гора, како и во поголемите градови, како Тирана, Елбасан, Корча, Библиште, Поградец. За жал, само во Мала Преспа македонските деца учат на мајчин јазик, и тоа само во основно и средно образование. Уште еден хендикеп за македонските ученици е тоа што во Тирана не функционира лекторатот по македонски јазик, кој беше еден вид замена за високо образование на младите Македонци во Република Албанија. Воочувајќи го ова како голем проблем за Македонците во Албанија, поднесовме иницијатива за реактивирање на лекторатот по македонски јазик во Тирана. Друг голем проблем за Македонците во Голо Брдо е работното време на граничниот премин Џешиште – Требиште, кој беше отворен во мај 2013 година. Владите на Република Македонија и на Република Албанија, на заедничката седница одржана во Поградец, на 15 декември 2017 година, донесоа одлука граничниот премин Џешиште – Требиште да работи 24 часа. И покрај тоа, оттогаш до денес преминот не работи 24 часа, туку со редуцирано работно време. Во неколку наврати, ние како друштво баравме овој граничен премин да работи 24 часа заради потребите на граѓаните од двете страни на границата, но досега нема позитивно решение за проблемот.

Покрај тоа, голем проблем за Македонците во областите Голо Брдо, Гора и Мала Преспа претставува патната инфраструктура, што е главна причина за слабиот економски развој на овие области населени со македонско население. Во катастрофална состојба е и здравствената заштита во населените места, бидејќи или нема објекти за таа намена или се во исклучително лоша состојба. Македонците од областа Голо Брдо имаат големи проблеми поради тоа што во 2014 година Владата на Република Албанија ги укина општините Требиште, Острени и Стеблево, за првите две да ги приклучи кон општината Булкіза. Укинати се и општините Шиштевац и Запот во областа Гора, кои сега се приклучени кон општината Кукс. На тој начин, единствена македонска општина во Република Албанија остана општината Пустец во областа Преспа. И покрај сите барања и аргументи на претставниците на македонската заедница во укинатите општини во 2014 година, индивидуални или преку македонското друштво "Илинден"-Тирана и македонското друштво "Илинден"-разгранок Голо Брдо за формирање на општините Голо Брдо и Гора, Владата на Република Албанија се оглуши.

Зошто беа укинати овие општини и како се одразува тоа врз македонското малцинство?

По девет години од реформата на територијалната организација на локалната самоуправа, областите Голо Брдо и Гора, каде што живеат Македонци, останаа неразвиени, а услугите од државната администрација





и локалната самоуправа отежнати. Македонците во областите Голо Брдо и Гора укинувањето на општините го сметаат за чекор назад во почитувањето на малцинските права во Република Албанија. Македонското друштво „Илинден“-Тирана и македонското друштво „Илинден“-разгранок Голо Брдо повторно го актуализираат барањето од пред 2014 година, Владата да предложи измени и дополнувања на Законот за општините со формирање две општини: општина Голо Брдо и општина Гора. Ние сметаме дека градоначалниците не треба да бидат именувани од Владата туку избрани на избори од граѓаните, заради нивната доверба во системот и непосредно решавање на локалните проблеми. Зад ваквото барање стои потписот од претседателот на македонското друштво „Илинден“-Тирана, Никола Ѓурѓај, како и претседателот на разгранокот за Голо Брдо, Фатри Фетаху.

Бугарија ја продолжува својата антимакедонска пропаганда меѓу Македонците во областа Гора, Република Албанија, и во Република Косово. Каков е вашиот став?

Во Албанија нема Бугари, тоа е историски факт од кој нема бегане, а тоа е и нашиот став. Јасен и видлив е напорот на Софија да создаде вештачко бугарско малцинство, преку асимилација на Македонците во Преспа, Голо Брдо, Гора и Врбник. Бугарија се обидува на сите можни начини да изврши тивка асимилација на македонското национално малцинство во Република Албанија. Тоа се врши на многу нивоа и преку многу институции. Јадрото на сите антимакедонски дејствувања и замајувањето на меѓународната јавност за Бугари во Албанија е бугарската амбасада во Тирана. Оттаму се инструираат бугарски платеници и македонски изроди, преку кои во континуитет се реализира антимакедонска кампања во Република Албанија. Начините се многубројни и секогаш вклучуваат голема сума материјални средства или ветувања за експресно давање бугарски пасоши. Тие пасоши Македонците ги гледаат како пасош за спас од немаштијата во Албанија и ништо повеќе. Но очигледно е дека поради последните тензии на Македонија и Бугарија, поради блокадите на Софија за спречување на почетокот на преговорите на Македонија со ЕУ, кампањата се зголемува и добива интензитет. Софија постојано работи Македонците во Албанија да ги прикаже како Бугари. Но Софија мора да знае дека Македонците во Република Албанија се само Македонци, бидејќи Бугари во Република Албанија никогаш не постоеле.

Македонското друштво „Илинден“-Тирана го изразува своето жалење затоа што официјална Софија ја продолжува својата антимакедонска пропаганда меѓу Македонците во областа Гора, Република Албанија, и во Република Косово, обидувајќи се да ги претстави како Бугари. Македонското друштво „Илинден“-Тирана многупати досега се залагаше за вистината, според која Македонците во областа Гора се неутуѓив и нераскинлив дел од македонскиот народ! Македонското друштво „Илинден“-Тирана апелира Владата на Република Косово да преземе сериозни мерки во грижата за положбата и правата на припадниците на македонскиот народ во Република Косово и да не дозволи признавање на непостојно бугарското малцинство во Република Косово. Македонското друштво „Илинден“-Тирана го потсетува бугарското раководство дека македонската нација е историски факт и дека нам не ни треба одобрение од други држави за да се изјасниме дека сме тоа што сме.

Дали може да ни кажете нешто повеќе за вашите активности за отворање лекторат по македонски јазик во Тирана, како и за сличните активности?

Македонско друштво „Илинден“-Тирана од формирањето се залага за континуирана работа на лекторат по македонски јазик, но и за реализирање на дамнешната идеја за лекторатот да прерасне во катедра по македонски јазик. Наместо тоа, за жал, лекторатот беше затворен пред десет години, така што во моментот го нема ниту тој начин за образование на заинтересираните Македонци од Албанија. Според реакциите што стигнуваат до нашето друштво, лекторатот по македонски јазик на Универзитетот во Тирана е повеќе од потребен, не само поради големиот интерес за македонистиката од страна на новите генерации на македонско национално малцинство. Како што е познато, македонската заедница е втора по бројност меѓу малцинствата во Република Албанија и нејзиниот интерес да го изучува македонскиот јазик е несомнен. Овој лекторат би бил клучен за унапредување на културните врски меѓу двата народа и двете држави, за развивањето на добрососедските односи и за градењето нови мостови на соработка меѓу македонската и албанската академска научна средина. Со ваквиот наш став, како македонско друштво „Илинден“-Тирана се обравивме до Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Во нашиот допис од 28.11.2022 година, покрај другото, доставивме и официјално барање за реактивирање на лекторатот по македонски јазик на Факултетот за странски јазици при Универзитетот во Тирана. Во оваа пригода, како македонско друштво „Илинден“-Тирана, ѝ се заблагодаруваме на директорката на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (МСМЈЛК при УКИМ), проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска, која изрази подготвеност и решеност за остварување на барањето од голем интерес за македонско национално малцинство во Република Албанија. За жал, на Универзитетот во Тирана воопшто не се изучува македонистиката, додека со работата на лекторатот би се отвориле перспективи за заеднички научноистражувачки проекти, но и за нови активности во областа на културата што ќе овозможат нови перспективи меѓу двата народа.



ФИЛМОТ „КАЈМАК“ НА МАНЧЕВСКИ ЈА ОСВОИ НАГРАДАТА НА ПУБЛИКАТА НА ФИЛМСКИОТ ФЕСТИВАЛ ВО ТИРАНА



„Кајмак“, најновиот филм на македонскиот режисер, Милчо Манчевски ја освои Наградата на публиката на Филмскиот фестивал во Тирана. Ова е четврта награда за „Кајмак“ за еден месец, откако претходно освои Награда за најдобар филм на фестивалот Синеквест во Калифорнија, како и Специјално признание на жирито ФЕДЕОРА (Федерација на филмски критичари од Европа и Медитеранот) во Херцег Нови, а Манчевски доби Специјална награда на i-fest во Калабрија, Италија, додека, пак, во Тирана, албанската државна новинска агенција, АТА, го наслови интервјуто со Манчевски „Уметник кој му објави војна на компромисот“ и го нарече „уметник со кој се гордеат нашите соседи во Македонија“, па продолжи: „Како и секој вистински уметник, тој шокира и го презира конформизмот“. Манчевски во Тирана беше пречекан со огромни почести од културната и политичка јавност на Албанија. Тој одржа и мастерклас на Фестивалот.

„Кајмак“, македонско-данско-холандско-хрватска копродукција поддржана од Еуримаж, ја имаше светската премиера на фестивалот во Токио (А-категија), потоа продолжи со глобална фестивалска турнеја во Тајпеј, Португалија, Италија, Бугарија, Србија, Црна Гора, САД итн. Филмот беше поздравен со неколкуминутни стоечки овации и бројни написи во локалните медиуми.

Како што соопшти Банана филм, Агенцијата за филм сè уште ги блокира двата проекти на Манчевски, „Кајмак“ и „Збогум, Копакано!“ (работен наслов „Биста“), спротивно на одлуката на судот и на правното мислење на Министерството за култура. Јавна поддршка за Манчевски изразија Филмскиот фестивал во Венеција, ФИПРЕСЦИ (Федерацијата на здруженија на филмски критичари), Транспаренси интернешнл и Whistleblowing International.

ИМПРЕСУМ:

Издавач: Македонско друштво „Илинден“-Тирана
 Главен и одговорен уредник: Никола ЃУРЃАЈ
 Лектура: Естела КАРАМЕШИНОСКА
 Компјутерска обработка: Анита МИЛЕВСКА
 Печати: Печатница Абази - Тирана
 Фотографии: Редакција на Македонски весник „Илинден“ и Македонско друштво „Илинден“-Тирана
 Адреса: Rruga „Mihal Grameno“ Nr. 167, Tirana, Albania
 Телефон: +355 69240 1778
 E-mail: drustvo.ilinden.tirana@live.com
 www.ilinden-tirana.com
 www.vesnik-ilinden.com

© Македонски весник „Илинден“ - Сите права се задржани. Не е дозволено копирање, умножување или понатамошна репродукција или дистрибуција на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без претходно добиено одобрение од издавачот.



Село Студено - Областа Голо Брдо